

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári, az esetleges reklám-cikkek pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	— — — — —	8	Kor
Félévre	— — — — —	4	
Negyedévre	— — — — —	2	

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Izies nélkül.

Az ember mindent elkövet, hogy a mindennapi élet küzdelmes szürkeségébe, egyhangúságába valami változatosságot hozzon be. Ősi idők óta az élet megszépítésére szolgál a művészi, az erkölcsi szépnépek kultusza és élvezése.

Az igazi szépből van valami olyan varázslatos erő, melyet pontosan meghatározni nem lehet, de a mely még a kevésbé művelt elemeket is önkéntelen magával ragadja. A különböző művészetek sikerült termékeit, mint a szépnépek megérintőit, egyaránt megbámulja az intelligens szem, meg az eke szarva mellett felnőtt ember szeme. Természetesen a felköltött érzelmek nem egyenlők itt és ott, de egyben megegyeznek: bizonyos szellemi gyönyörűséget támasztanak, lelki élvezetet nyújtanak. Innen van a művészeteknek, mint a szép megérintőinek, rendkívüli nevelő hatása.

Kitagadhatná, hogy e tekintetben legkövetlenebb hatással lehet a költészet összekötve az előadó művészetet? A színművészetet értjük a színiköltészetrel kapcsolatban.

Azt olvassuk, hogy a vidéken mindenfelé Thália papjai szorgoskodnak. Most van a vidéken a színészet szezonja. Ebből az alkalomból akarjuk szavá tenni a mai színházat.

Amak idejében úgy tanultuk az iskolában, hogy a magyar színművészet a nemzeti életnek egyik leghatásosabb faktora, emelője, irányítója volt.

A csüggedő lelkekbe a lelkesedés tüzet öntötte a mult dicsőségének feltárasával s így az elalél lelküket felsérkentette, az erköletelenséget szilajon ostorozta s megdöbbentő módon szemléltette a bűnhődést s volt idő, midőn a nemzeti nyelvnek legerősebb oltalmazója éppen a színház volt.

Ekkor méltán lehetet a színészeket a nemzet igazi napszámosságának tekinteni. A színészet valósággal irányító befolyással volt a nemzeti életre, tartalmat, szellemet öntött beléje. Tespis kordéja nemes szellemet szállított szíjjel s egy szebb, egy jobb jövődönék útját egyengette.

Azok az éhező vándorkomédiások — miként akkoriban nevezték — igazi aposto-

lok voltak, a szép, jó és igaz eszméinek hirdetői, a felnöttek tanító mesterei.

Hogy állunk ma?

Nagyot fordult a világ. A szellemi életben óriási dekadencia állott be s ennek a rohamos hanyatlásnak egyik legfőbb terjesztője éppen a színház. A színpadról száműzve a szép, tehát a művészet is. A kokotteria, a legraffináltabb erköletelenségek, arcpirító meztelenség, ocsmány, leplezetlen társalgás — ezek vannak napirenden illetőleg műsoron.

A színpad ma nem javít, nem oktat, hanem határozottan mételet hint, romlást lehel. Nincs sehol a műsoron egyetlen nagy stílus, komolyabb, nemesebb irányú darab, mindenfelé s mindenkor a legléghább, a legfrivolabb operettek. A néha előforduló komolyabb drámák is fejtegetjére állított s megromlott lelkektől kitalált problémákat boncolnak, amelyek pedig nem a közeletnek problémái, hanem enervált, megromlott lelkű és fizikumú divatos írók beteges képzelgésai.

Igazság szerint a színpad az élet tükre kellene, hogy legyen. Kétségbe kellene esnünk, ha ma is ezt mondhatnók el. Ez

T Á R C A.

Az öreg Barázda Bálint temetése.

— Irtá: Révai Károly. —

Ki nem ismerte Szentmihályon az öreg Barázda Bálintot? Azt a hófehér hajú, pátriárkai alakot, ki a piskii esatában vesztette el mindkét karját? Sokszor elbeszélte az öreg honvéd, hogy miként vitte el a karját a bolond granát, éppen a híres piskii hidon.

Nó hát ez az öreg, esonka honvéd, most a mult hetekben csöndesen elhunyt 80 éves korában. Megmutatta a világnak, hogy kezek nélkül is lehet magas kort érni, s becsülettel tisztas családot alapítani.

Valami rendkívüli nagy eseménynek nem lehet éppen mondani Barázda Bálint uram elhalálzását; mert hát a természet örök törvényének rajta is be kelle teljesednie, meg aztán a mai nemzedék sem sokat törődik az ilyen öreg honvédekkel, legfőnebb egy-egy ábrándozó poéta, kinek lelke tele van virággal, előveszi bús lantját s zeng egy nótát a névtelen hősök emlékezetére. Ha ugyan valaki hallgat még a hazafias nótára!

Mikor híret vettem az öreg Barázda halálának, egy forró könyvesep szivárgott alá szememből, s eszembe jutott az ő élettörténetének egy mozzanata: szomorúbb, fájdalommasabb még annál is, mint mikor a granát karjait vitte el.

A szentmihályiak sem foglalkoztak sokat Barázda Bálinttal; mikor meghalt, összegyűlt vagy 10—20 ember a temetésére, rokonok, szomszédok, egy pár bámészkodó gyerek, enyhiből állott az egész gyászoló közönség; hanem aztán a végén, mikor a menet megindult a temető felé, legalább ezer ember szorongott az utcákon, s mely meghatottsággal, könyező szemekkel kísérték ki az öregot utolsó útjára.

Hadd mondóm el ezt a különös történetet!

A magyar szabadságharc lezajlása után, mely, nehézz gyász borult az országra; mint mikor a szemvaktitó fény hirtelen kialszik, s a sűrű, nehézz sötétség ráborul a mindenségre.

Magyarország a siralom völgyévé változott, majd minden háznak volt egy-két halottja, kiket mégsirasson, s a melyeknek nem volt, — az siratta az elbukott szegény hazát, vagy azokat az élőhalottakat, kiket az önkény nehézz láncokban fogva tartott a várak sötét, földalatti úregeiben.

De sirni is csak titokban volt szabad! Egy sóhaj, egy kiesorduló könyv elég volt arra, hogy az erőszak és önkény durva lelkű urait az illető maga ellen ingerelje, s zakadatlan zaklatásnak, üldözésnek kitégye magát.

S e tekintetben a külföldről beözönlött mindenféle csösesek polgári hivatalnokokat vad-ságban fölülmutta az osztrák katonaság.

Ennek a katonaságának szemenszedett tisztikara volt; hősök mindannyian, kik a magyar szabadságharc alatt a futásban gyakorolták magukat; tudtak nagyon jól védtelen városokat, falukat kirabolni, leégetni, nőket bántalmazni és megvesszőzni! Nagy részt ilyenekből állott a a hadsereg tisztii kara, kik a vérbe fojtott magyar nemzetet csak idegen segítséggel voltak képesek leigázni.

Szentmihályra is került ebből a jeles armádiából egy zászlóalj. A legénység maga is szedett-vedett emberekből állott; valahonnan Bukovinából hozták a magyar nyakára; volt abban esch, morva, polák, oláh és cimeár, csak éppen magyar nem!

A szegény magyart elvitték olasz földre, jó távol a hazától, nehogy az édes hazai levegő, a fakadó virágok mámorító illata, vagy a temetőkben domboruló sírok látása megmozdítsa szívöket, lázba hozza véreket újra.

az egyetlen vigasztaló pont. A magyar színpad nem a magyar életnek mása. Az a lehaság, az a ledérség, a mely lenge pongyolában mutogatja fogyatékságait, az a szellemnélküli szemérmetlen társalgás nem a mi szalonjainkból fakadt. Importált, hitvány portéka ez mind.

Csak az a fájdalmas, hogy ebben a haszontalan, rettenetes erkölcsi süllyedést lehelő importban gyönyörködik a magyar publikum.

Az a fájdalmas, hogy a szép izlés ennyire megromlott közönségünkben.

Kik csinálták ezt? Azok a romlott lelkű céhbefiek, akiket öröknak mernek nevezni a vele cimboráló újságok, azok, akik a szép kultuszának álarca alatt olyan aljas, szentelen üzleteket csinálnak, mint a lélekkufarok.

Ezek rontják meg mesterséges módon a közönség nemesebb izlését, mert mételeyük csak a megromlott társadalomban gyarapodhatnak, valamint a bacillus a nedves melegben. Nem eszmény lebeg szemük előtt, nem a művészet, az izlés nemesítése a vége, hanem a zseb.

Igy fokról-fokra készítik elő a teljes erkölcsi süllyedést és zülöttséget, amely már az igazi szépben sem tud legalább ideig-óráig gyönyörködni és legalább néhány pillanatra megmenekülni a mindennapi életnek különböző érdekektől beszórtott talajától.

Visszasüllyedünk az ámfiteátrumok körébe; amidőn már csak gladiátorok halálhörgése, a patakzó, párolgó vér kiömlése izgatta fel a tönkretett idegzetet.

Visszasüllyedünk, de nem ezután, hanem már is visszasüllyedtünk. Kiáltó példa erre a Budapesten rendezett bikaviadal.

A szentmihályi katonaság tisztikarával együtt, a durvaságban az erőszakoskodásban a lehető legnagyobb szintjén állott.

Kimondhatatlan nevű grancsárok, hengező morva ficsurok viselték a császár kardbojztját, kik minden magyarnak halálos ellenségei voltak. Maga a zászlóaljparancsnok, Boguszárvyevics Milutin, olyan vad grancsár volt, hogy még az iskolába járó apró gyermekeket is letaposta lábával.

— Hadd pusztuljon ez a kigyó fajzat! — kiáltotta nem egyszer a dúrva örnagy, s ficánkoló lovával közéje ugratott a gyerekhadnak. Méltó társa volt e tekintetben Jagodics Péter kapitány, ki különösen a nők bántalmazását tűzte ki életelül, s gyűjtötte is a babérokat egyremásra. A többi tisztről sem lehetett semmi jót mondani. Az egyetlen, ki kivételt képezett közöttük, a német származású Heintzelmann Oszkár főhadnagy volt; bécsi ember létére több műveltséget, szelidebb érzést hozott magával a hadserégbe.

Természetesen, a grancsárokkal való folytonos együttlet reá is hatással volt, habár a magyarok elleni gyűlölete nem lobogott oly pusztító lánggal szívében, mint dicső társainál. Szelidebb természetéért, udvarias, finom modorért esipkedtek is társai elégszer; sőt Boguszárvyevics örnagy ur egy ízben ki is fejezte elégedettségét.

— Főhadnagy úr! Ön nem tudja felfogni tisztí állásának méltóságát! Gondolja meg, hogy

Azt hozzák fel okúl, hogy a város idegen forgalmát akarják emelni.

Szegény Budapest, a világvárosok legifjabbika te! Gyönyörű fekvésed, különböző speciális nevezetességeid nem elegendők az idegenek idevonzására, importált izléstelenségre van szükséged.

Ki merné azt állítani, hogy a magyar szellemtől telik ki az idegzeteknek ilyen raffinált módon való izgatása? És ki ne látná be ezek után, hogy az az internacionális geszefi szellem, amely nem tagadja meg magát a ködös Britanniában, a forró Itáliában, a tikkasztó Szaharában, annyira belemarkolt nemzeti életünkbe, hogy lassanként megfojtja és elpusztítja.

A szép izlésnek romlása rendszeren együtt jár az erkölcsi romlással. Annyira süllyedtünk volna tehát, hogy ennek a süllyedésnek ne tudnók útját vágni?

Próbáljuk meg! Tegyük meg egyszer széppé az életet! Ostort a kézbe, s kikorbácsolni azt a szellemet, a mely zsebe érdekében hadat üzen a becsületnek, a jó izlésnek, az erkölcsnek.

(+).

Mi volna jó?

Fülembe esengnek a kézdivásárhelyi eucharisztikus kongresszus alkalmával elhangzott szavak, különösen azonban egyik előadónak praktikus témája: „Hiveinkben, ha van is öröklött vallásosság, de nincs kath. öntudat, önértet. Ez utóbbi a necessarium quid, mely nélkül nem létezik kath. társadalmi élet, nincs kath. mozgalom!” Ugy gondolom, szörül-szörá citaltam a jelzett előadó szavait. Nagy igazságot rejtenek az idézett szavak magukban. Elmélkedni kell csak fölöttük. Van öröklött vallásosság, de nincs öntudat, önértet. Hát lehetséges ez? Hogyne.

ön a császár katonája! Nem szabad semmi elnézési tanusítani a vad magyarokkal szemben! Tudja-e, hogy a mit ön eszelecszik, az határos a felségárulással? Vigyázzon minden lépésére, mert keserűen meg fogja bánni!

Heintzelmann katonásan tisztelgett parancsnoka előtt, s melyen elgondolkozva, lehajtott fejjel távozott. Nem tudta felfogni, hogy tulajdonképpen mi az ő vetke? Hogy a polgárságot nem inzultálja? Hogy az iskolás gyermekeket nem tapossa le lovával? Hogy nőket nem sérteget? Ezek lehetnek bűnök az előjáró szemében, de ő ezeket a dolgokat megeselekedni nem képes! Ő tisztán csak katona! Előtte bármely nemzethez tartozó egyén egyforma. Azt nem tagadja, hogy szívében meg-megrezdül egy hír a szegény leigázott, meggyalázott magyar nemzetért; de ez az érzés is inkább más forrásból fakadt. A mióta a Rápolthy-házban vett magának lakást, azóta érez melegebben a magyarok iránt.

A Rápolthy-esalád a legelőkelőbb volt Szentmihályon; a családfő a segesvári esatában elvénzett, csak az özvegy élt leányával, az alig 17 éves Ilonával.

Történetünk idejében, 1851-ben, özvegy Rápolthy még erőteljes, mondhatni szép aszszony volt, ki nagy gazdaságát férfiúhoz méltó kemény kezekkel vezette, s ebben a bájos fiatal leány is segédkezett.

A szabadságharc után az ütött sebek sokáig nem tudtak behegedni; évekig tartott a nem-

Mutatja ezt a Szekelyföldön látott az a sajnálatos viszony, mely a hívő és a lelképástor, a pap és a közigazgatás között van.

Honnan e szomorú állapot? Pedig hát egy nyelven dicsérik az Urat, egy hitet vallanak, egy véru emberek lakják a Szekelyföldet! Itt a forduló pont. Van öröklött vallásosság „in quantum tantum,” de hiányzik a kath. öntudat és önértet. Ez utóbbinak hiánya minden bajnak szülőoka. Ezért áll szembe a hívő a papjával, ezért van a sok panasz a kepe s egyéb nyavalyák miatt, ezért nem törődik az „öröklött vallásosságban élő, de öntudatlan és önértetlen kath. szekely ember egyházával stbvel.”

Bizonyára a mostoha viszonyok, körülmények, s itt meg nem nevezhető állapotok is befolytak arra, hogy ilyen a helyzet; de az is tény, hogy még többet ártott a nemtörődömség, a hanyagság, melynek levét élvezni mi vagyunk hivatva. Szemléljük a sajnos állapotokat, feljajdulunk, ha e lap hasábjain némi-nemü bücsus botrányról olvasunk, vagy „csiki állapotokról hallunk”, de ennél többet aligha teszünk. Pedig hát meg vagyon írva: „euntes . . . docete.”

És a dolog veleje az utóbbi szóban található. Tanítás és újra tanítás. Ez adja meg az öntudatot és önértetet.

Hát milyen tanítás? Olyan, a melyben a kézdivásárhelyi kongresszuson részeseültünk mi a papok, és a miben részeseültek a hívek a diszgyülesen.

Ez ebreszti fel az öntudatot és önértetet, ez szünteti meg a bücsusok botrányát, ez ad direktívát a híveknek. Vagy nincs igazam? Mi papok a kongresszus alkalmával hallottuk, hogy sok mindenben mit kell tenni. Megtanultuk ismerni az igazat és helyest. Hát a híveink a diszgyülesen? Kérdezzük meg őket. Ők megmondják, hogy mennyivel haladtak előbbre.

Hátha még ök is ugyanily tanításban részeseültek volna, mint mi papok? Hogy ha nekik is több pap, tanító, lelkes civil ember előadott volna oly dolgokat, melyekre égető szükségük lenne?

Ha az üdvös eucharisztikus kongresszusok-

zeti gyász; különösen a nők tüntettek mely gyászruhájukkal, kik nemcsak a családtagokat, de a hazát is siratták.

Rápolthy né is gyászruhában járt Ilonával együtt.

A szép fiatal leány végtelenül szerette atyját, de a hazáért is forrón vert szíve. Volt tehát oka gyászolni mindkettőért.

A fiatal Heintzelmann gyakran összetalálkozott a gyászruhás leánnyal s minden alkalommal mély tisztelettel üdvözölte. De Ilona hidegen fogadta a köszöntést; erős magyar lelke undorral fordult el az osztrák tiszttől, kiblen hazája ellenségét, nemzetének hóhérait látta.

Ezen érzelmeket édes anyja is ápolta benne. De nem is tehetett másként. A szentmihályi magyarság kitaszította volna azt a nőt kebeléből, ki akkortáiban osztrák katonatiszttel elindul az utcán, vagy csak egy szót vált vele.

Tudta ezt jól Heintzelmann! Pedig minél többször látta a szép leányt, annál hevesebb szerelemre gyúladt iránta. Egy madonna szerü are volt az Ilonáé: aranyzóke haja, mint a nyári hajnal; szeme kék, mint a harangvirág s telistele örökös ragyogással; alakja karcsú, hajlékony, mint a lilomszál; az egész leányon látszott, hogy egy nyíló félben levő bimbócska, ki csak arra vár, hogy a szerelem forró sugarától, valódi pompájában kipattanjon.

Heintzelmann, bár ugyan egy házban lakott velök, még sem mert közeledni Rápolthyékhoz; felt az elutasítástól.

adataiból összeállított kimutatása szerint a világon 10,597.000 zsidó van. Elég tekintélyes szám tehát arra, hogy egy külön kis országot betöltsenek. Kár, hogy nem teszik. Különbben ennek a számnak majdnem fele (5,082.000) Oroszországban lakik. Azután Ausztria s harmadik helyen edes hazánk, Mária országa következik.

— **Nyilvános köszönet.** Főtisztelendő Soóthy Gyula közp. oltáregyesületi igazgató úr a búkszádi templom számára egy remek kelyhet szíveskedett juttatni a központ tárlatából, miért fogadja a nyilvánosság előtt is legáltalább köszönetemet. Boecser Ferenc, plebanus.

— **A szászrényi oltáregyesület** zászlóajára következők adakoztak: Pál Viktoria 1 kor., Peter Ferencné 1 kor., Sinkovszky Jánosné 13 kor., Puskás Anna 2 kor., Véber Róza 1 kor., Murár Zsófi 40 fil., Páskuj Róza 90 fil., Lengyel Anna 1 kor., Vracs Karolin 1 kor., Bartos Jozsefné 3 kor., Csenger Dávidné 2 kor. 20 fil., Szekely Györgyné 2 kor., Helvig Maria 1 kor., Helvig Róza 1 kor., Moldován Kirilla 2 kor., Fekete Lajosné 2 kor., Csobán Jánosné 1 kor., Bakó Jánosné 1 kor., Márk Gergelyné 1 kor., László Fanni 1 kor., Özv. Szöcs Demeterné 1 kor., Hortáver Károly 2 kor., Murár Györgyné 1 kor., Erdélyi Vilma 2 kor., Kern Jozsefné 2 kor., Páskuj Róza 1 kor., Vracs Jánosné 1 kor., Grámma Salveta 1 kor., Kovács Jánosné 1 kor., Grámma Linka 1 kor., Prohászka Maria 1 kor., Páskuj Philomena 2 kor., Hügel Felixné 2 kor., Rusz Anna 40 fil., Kaso Dénese és Portik Anna 1 kor., Keresztely Amália 40 fil., Schusztter Belané 1 kor., Véber Mihályné 1 kor., Kolozsvári Anna 2 kor., Kertész Maria 1 kor., Lengyel Anna 1 kor., Szaevsz Jánosné 1 kor., Kollarovits Betti 2 kor., Sehrimánek Katalin 1 kor., Walter N. 2 kor., Petres Istvánné 1 kor., Szöcs Zsófia 1 kor., Özv. Mischinger Jánosné 1 kor., Skalitzy Krisztiánné 10 fil., Biéha Adél 1 kor., Vracs Anna 1 kor., Szöcs Jozsefné 80 fil., Szöcs Peterné Gelencseröl 5 kor., Fall Károly 1 kor., Jakubek Lajosné 9 kor., Fall Terez 1 kor., Müller Kálmán 1 kor., Özv. Kozma Edene 1 kor., Pittlich Gyuláné 40 fil., Özv. Kohári Menyhertné 1 kor., Dr. Szabó Ödön

1 kor., Dr. Drotleff Belané 1 kor., Schmidt Ferencné 1 kor., Özv. Nagy Danielné 2 kor., Szabó Lajosné 40 fil., Kunsági Danielné 40 fil., Dr. Gál Sándorné 2 kor., N. N. 80 fil., ifj. Eltető Albertné 2 kor., Ujfalu Gyézáné 1 kor., László Sándor 1 kor., Márk Simonné 2 kor., Kallini Viktorné 2 kor., Brosek Anna 40 fil., Márk Endréné 2 kor., Farkas Gyuláné 1 kor., Mihály Lajosné 1 kor., Moldován Jozsefné 60 fil., Simon Istvánné 40 fil., Veres Árpádné 2 kor., Valter Simonné 2 kor., Profontér Jozsefné 1 kor., N. N. 1 kor., Özv. Fall Jozsefné 1 kor., Rusz Györgyné 1 kor., Stélik Linka 1 kor., Majer Györgyné 40 fil., Albert Sándorné 1 kor., Paszler Ferencné 1 kor., Özv. Brosek Károlyné 10 kor., Fall Károlyné 40 fil., Barak Istvánné 40 fil., Fazakas Sándorné 10 fil., Bonus Jánosné 1 kor., Müller Miklós 20 fil., Müller Jozset 50 fil., Erdösi Györgyné 1 kor., Darabont Jozsefné 60 fil., Kern Jozsefné 1 kor., Papp Sándor ügyvéd 3 kor., Kelemen Albertné 1 kor., N. N. 20 fil., Orbózi Albertné 2 kor., Földi Sándorné 1 kor., N. N. 20 fil., Szöcs Demeterné 1 kor., Radics Olivér 2 kor., Papp Simonné 1 kor., Okányi Ferenc 1 kor., Jakubek Rózsa 2 kor., Bondris Tivadarné 1 kor., Dr. Harsia Jánosné 1 kor., Dr. Ferenc István 1 kor., Meszicsek Jozsef 1 kor., Pénzes Sándorné 40 fil., Trueza Demeterné 66 fil., Missinger Adolfné 1 kor., Csiszér Ferenc 1 kor., Dominkovics Maria 1 kor., Ferenczi Belané 2 kor., Kasper Mihály 1 kor., Boldizsár Annuska 1 kor., Dr. Chetian Agoston 2 kor., N. N. 20 fil. N. N. 1 kor., N. N. 10 fil., Lurtz Regina 60 fil., Molnár Endre 1 kor., Fuchs Sándorné 2 kor., Pápay Nándorné 1 kor., ifj. Schupiter Felixné 2 kor., Dr. Huszár Margit 20 fil., Marie Pirnbacher 2 kor., br. Huszár Maria Theresia 1 kor., br. Huszár Károlyné 10 kor., Tompos László 1 kor., Roszkosi Nándor Fkor., Mrvka Károlin 1 kor., Teutsch Edené 1 kor., idb. Supiter Felixné 2 kor., Koll Ferenc 1 kor., Boldizsár Jozsefné 1 kor., Dr. Popescu Jánosné 1 kor., Bóné Ferencné 50 fil., M—g. 1 kor., Porumba Jozsefné 1 kor., Dr. Fay Andor 1 kor., Némethy Mihályné 2 kor., Müller Jánosné 2 kor., Dr. Szabó Béla 2 kor.,

Nagy Lajos 20 fil., Dr. Schmidt Ödön 1 kor., Geneszy Zoltán 1 kor., Hilliné 1 kor., Schupiter Felixné 1 kor., Asztalos Istvánné 80 fil., J. B. 40 fil., A. M. 40 fil., Hobernetkyné 20 fil., Fodor Károlyné 40 fil., Kovács Ilona 80 fil., Ujfalu Gyézáné 2 korona, Sijnay Gusztav 2 korona, Hügel N. 40 filler, ifj. Bartas Jánosné 1 kor., Sipos Jozsefné 1 kor., Schupiter Miklós 1 kor., Bélyky Lajos 1 kor., László Péterné 50 fil., Bárbu Eugenia 2 kor., N. N. 60 fil., Benkő Jánosné 40 fil., H. 40 fil., N. N. 40 fil., Pál Juliánna 1 kor., Duda Berta 30 fil., Schusztter Emma 2 kor., Fromm Traugott 2 kor., Özv. Karanczky Balázsne 40 fil., Csiz Ferencné 1 kor., Kelemen Berta 40 fil., Lázár Jenőné 60 fil., Schupiter Ida 1 kor., Bakó Sándorné 20 fil., Streszik Ede 1 kor., Reichel Jozsefné 1 kor., Bélyky Lajos zászlószegért 10 kor. Összesen 253 korona.

— **Helyreigazítás.** Mult számunkban az Emléksorok című füzet szerzőjeként sajtóhibából P r e f a n Leonard volt megnevezve, holott helyesen T r e f a n L.

— **A kolozsvári szentferencendi zarda** renoválására adakoztak: Molnár 20 fill., Peterffy Gyula 1 kor., N. N. 10 fill., N. N. 30 fill., Ajtay Gizella 2 kor., özv. Kabdebó Antalné 1 kor., N. N. 40 fill., X. Y. 40 fill., N. N. 40 fill., N. N. 10 fill., N. N. 40 fill., özv. Tompa 40 fill., A. K. 30 fill., Ferencz Jozsef 3 kor., O. M. 60 fill., Csiszér Regina 2 kor., Kuhn 10 fill., N. N. 10 fill., özv. Gajzágóné 1 kor., Molnár 60 fill., N. N. 40 fill., Matutsek Jozsef 2 kor., Magyar-francia biztosító társaság 2 kor., Faragó S. 40 fill., N. N. 40 fill., Wein Jolan 20 fill., Dr. Moldovanné 2 kor., Hapadán Mari 1 kor., Dr. Vegh 1 kor., Szabó Jozsef Szasz-Fenes 20 kor., Donovák 1 kor., Dobál Antal 1 kor., özv. Hantz Károlyné 1 kor., Gajzágone 1 kor., N. N. 10 fill., N. N. 40 fill., Dansinger Henrik 20 fill., Papp Antalné 1 kor., Maksayné 1 kor., Vitos Pál 10 fill., Várady Aurel 1 kor., Langel 20 fill., Dr. Biró Jánosné 1 kor., Dr. Szeghő 30 fill., Weisz Armin 20 fill., N. N. 40 fill., Moravinkovits 10 fill., Sarga 40 fill., M. I. 10 fill., Wass Albert 10 kor., Tauffer G. 40

neve ezek a tünetek kényelmetlenek kezdtek lenni. Szerencséjére pár nap múlva megérkezett az áthelyezési parancs, s ő nyomban esomagolni kezdett.

De most már búcsú nélkül nem távozhatott Rápolthyektől. Másodszor életében lepte át annak a háznak küszöbét, hol az ő életboldogsága, a szép Ilona lakott. Fölemelt fővel, nyílt arccal lépett be, s melven meghajította magát a hölgyek előtt.

— Búcsúzni jöttem! Meg ma eltávozom Szentmihályról; engedjek meg nekem, babár az első fogadtatás elutasító volt is, — hogy most, midőn innen végleg eltávozom, egy utolsó Istenhözödat mondjak!

Haugja remegett, s ha vissza nem fojtja ferfiasan a könyekét, talán kitör belőle a zokogás. Ilona mély megbatottsággal közeledett a főhadnagyhoz, kezét nyújtott neki, s halkan suttogá:

— Köszönöm, a mit a szegény honvédért tett! —

Heintzelmann ráhajolt a gyöngé kis kézre s forró ajkaihoz szorította. Egy kilopózó köny mégis rászállott az Ilona szép kezére, s azt erősen égetni kezdte.

Rápolthyne felre fordult, hogy a szemében fölesillanó könyet elrejttesse. A távozó főhadnagy visszanezett még egyszer az ajtóból, s látta, hogy Ilona az asztalra borulva, csöndesen zokog...

1853. május 15-én, tehát ugyanazon nap második évfordulóján, midőn Jagodics meggyalázta a csonka honvédet. — Heintzelmann Oszkár kapitány heállított Rápolthyekhoz. Meszsziröl jött, valahonnan Magyarország tulsó széléről. A fesló rozsbimbó, a szép Rápolthy Ilona most még bájosabb volt. Mint egy napkeleti tünderkirálynő állott Ilona a már kapitányává előlépett derek Heintzelmann előtt. S mintha a tünő idők is már enyhülést hoztak volna a szivekbe, a fogadtatás is bárságosabb volt. Pár napí itt időzése után, mint a legboldogabb ember tért vissza állomáshelyére. — A szép fiatal leány szerelme kísérte őt útján. S mire az első ősi napok beálltak, Heintzelmann karjaiba szorítható bájos nejét, s röpiette magával messze-messze a szülői háztól.

Ez időtől kezdve Barázda Balint, a szentmihályi szegény csonka honvéd, minden év május 15-én pénzes levelet kapott: jötvevénye Rápolthy Ilona, Heintzelmann Oszkárné küldte neki, hogy kiengesztelje vele a szegény egyszerű földmives meggyalázott lelkét.

Ötven esztendeig élvezte Balint e jótéteményt; s most 80 éves korában csöndesen elhunyt.

Az atyafiak, egy pár jó szomszéd összegyűltek temetésére; a pap beszentelte s már beakarták szegezni a koporsó fedelét, midőn sürgős táviratot kézbesítettek a lelkésznek.

A táviratban csak ennyi állott:

„Várjon a temetéssel, délutáni vonat érkezésig.
Hünfalvi altábornagy.”

A lelkész nyugodtan leült, s bevárta a délutáni gyorsvonat érkezését. Délután 4 óraker egy nyitott hintó közeledett az egyszerű halottas házhoz. A hintóban egy főfőher hajú, szép öreg asszony, s egy teljes tábornoki díszben levő öreg katona ült. A szentmihályiak százanként tödültek a hintó után a halottas ház fele. Az öreg tábornok egy óriási babékoszorút hozott magával, melynek lecsüngő hármas szalagján a következő aranybetűs fölírások voltak:

Az első szalagon: „A piskii hőnek Hünfalvi altábornagy” A másodikon: „Neked köszönetem boldogságomat, Hünfalvine, Rápolthy Ilona.” A harmadikon: „Boeass meg annak, ki ellened vetkezett!”

Hünfalvi, Heintzelmann nyugalmazott altábornagy könnyes szemekkel helyezte a koszorút a csonka honvéd koporsójára. A menetmegindult; egy pillanat alatt legalább ezer ember gyűlt össze, s mély meghatottsággal kísérték ki a temetőbe a piskii hős kihült porait.

Ki tudja? vajjon a túlvilágon nem várta-e Barázda Balintot Jagodics szelleme s nem mondta-e ő is a csonka honvédnek: „Boeass meg! nagyot vetkeztem ellened!”

fill., Hankert Henrik 2 kor., Bungya Tódor 1 kor., N. N. 10 fill., Kass Antal 80 fill., Körösi Ákos 20 fill., N. N. 20 fill., N. N. 40 fill., N. N. 50 fill., N. N. 40 fill., Kabdebó Tibor 20 fill., Feszt Sándor 1 kor., Korvin Matyás könyvkereskedő részv. társ. 1 kor., Babos és társa 50 fill., N. N. 40 fill., N. N. 1 kor., N. L. 1 kor., Stief Jenő és társa 1 kor., N. N. 10 fill., Dávid Wencel 20 fill., B. B. 1 kor., B. 10 fill., Dr. S. Gy. 1 kor., Dr. S. N. 1 kor., Bonnar Jánosné 2 kor., Császár Lajos 1 kor., Heyáné 1 kor., Heya Endréné 1 kor., N. N. 1 kor., Endrődiné 20 fill., Balázs Gyula 50 fill., Dr. Gidófalvy István 2 kor., Höhre István 2 kor., özv. Stadler Ferencné 80 fill., Terkál Béla 1 kor., özv. Kibéd Józsefné 60 fill., Tanács József 2 kor., N. N. 30 fill., Merza Lajos 10 kor., N. N. 40 fill., Gajzágó Manó 5 kor., Somlyáiné 50 fill., Benedek Sándor 20 fill., N. N. 1 kor., Szabó Józsefné 1 kor., Polák R. 1 kor., Őszi Henrik 40 fill., Mestitz M. és fia 1 kor., N. N. 20 fill., Fociere 2 kor., Weisz Adolf 1 kor., Butyka Ferenc 1 kor., Melanie Mosner 1 kor., Kövály Mihályné 2 kor., N. N. 2 kor., Baresay Manó 1 kor., Dr. Csávássy Gyula 1 kor., N. N. 40 fill., N. N. 40 fill., Násza Konstantin 20 fill., László József 1 kor., özv. Gámentzvárné 1 kor., Dr. Anka Anna 1 kor., Baczád Iduska 20 fill., Dr. Czetz Denes 1 kor., Tömösváry M. 1 kor., Macha 20 fill., Feldmann 20 fill., Dr. O. 40 fill., N. N. 1 kor., N. N. 40 fill., N. N. 40 fill., N. N. 40 fill., N. N. 60 fill.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Küzdelmek.* Olasz regény. Két kötetben. Irta Enrico Castelnuovo. Fordította M. Hrabovszky Julia. Kiadja a Szent-István-Társulat. A Családi Regénytár 35. és 36. kötete. Egy-egy kötet ára csinos angol vászonkötésben egy korona. Castelnuovo regénye ideális származásával jótékonyan elüt a modern regények leha, esakis az erkölcseket igazató irányzatától. Castelnuovo irányregényt nyújt a szó legnemesebb értelmében. A férfi az élet minden körülménye között küzdjön, dolgozzék és ne hagyatkozzék a nőre. Ne gazdag hozomány után kergetőzzék, hanem saját erejéből és munkájával vivja ki magának a társadalomban azt a helyet, amely után vagyakozik. Viszont a nő, aki igazán szereti választottját, legyen kész erte minden áldozatra, kövesse őt küzdéseiben, legyen társa, vigasztalója verejtékes munkájában. Ezt a minden tekintetben helyes életelvet domborítja ki Castelnuovo a következő mese keretében. A milánói legelső bank igazgatójának, Arcotinak fia, Roberto egyike volt a világ legirigylésremeltoőbb fiatal embereinek. Jöletben, gazdagságban növekedett föl, atyja a legfenyesebb nevelésben részesítette, most vezette el műgyetemi tanulmányait. — mindezekhez járult, hogy Milánó legszebb leánya, a gazdag töképezés Dal Bono egyetlen gyermeke, Lucilla, már regen odaajándékozta szívet Robertonak, gyermekkori barátjának. Most meg egy nagyobb külföldi tanulmányutat akart vezetni a nemes hajlamú ifjú, hogy ez után atyját tekintélye révén valamely díszes állást el-

fojgalya, Lucillát oltárhoz vezesse. Azonban váratlan katasztrófa vet véget az ifjú rózsás álmának. A bank pénzügyeit szerencsétlen spekulációk erősen megingatták; a részvényesek nagyrésze ezért az igazgatót okozza, a legközelebbi közgyűlésen őt leszavazzák, ami az amúgy is szívajos ember halálát okozza. Örökség alig maradt, mert a fényűző életmód, melyet folytattak, a dús jövedelmeket évről-évre fölemészttette. Pedig Roberto anyja annyira hozzászokott a fényűzéshez, hogy alig lesz képes az új helyzetbe magát beélelni. Volna egy menekülés, Roberto házassága Lucillával, a gazdag töképezés leányával. Mindketten szeretik is egymást, sőt titokban már jegyeseknek is tekintettek magukat. Roberto anyja el is követ mindent, hogy a házasság minél előbb megtörténjen. De Roberto önére füllazad az ellen, hogy neje hozományából élésködjék. Állás után tekint, küzdeni, dolgozni akar, míg oly helyzetet teremt magának, amelyben fölemelt fölvel kérheti meg a szeretett lány kezét. De míg atyja életében mindenütt szívesen fogadták volna a befolyásos bankigazgató fiát, most kitérő s elutasító feleleteket kap minden oldalról. Végre egy gyermek-kori pajtása, aki Valduriában fömőnök egy kénbányában, a másodmőnői állást följajánlja neki s Roberto, anyja és Lucilla ellenzése dacára is ezt örömmel elfogadja. Valduriában a fömőnök nővére, Mária szerelemre gyúl Roberto iránt, de ez nem veszi észre, mert nagy szerelmében Lucilla iránt folyton azon reményben él, hogy amint fölküzdí magát előkelőbb állásra a bányában, elveszi Lucillát, biztosra véve azt, hogy ez szívesen fogja őt követni a világ legelrejtettebb zugába is. Azonban csalódott. Mikor két év múlva mint fömőnök 10 ezer lira évi fizetéssel, Lucillát nőül akarja venni, ez kijelenti, hogy Milánóból el nem megy, magát egy kénbánya füstös, piszkos környezetében el nem temeti. Maradjon Roberto Milánóban, vegye át Lucilla

atyja vagyonának kezelését — ily föltétel mellett szívesen hozzámegy. Lucilla felelete mint fagyos szél dermedtette meg Roberto szerelmét. Lemondott Lucilláról s visszament a bányába. Ott egy földomlás eltemeti, de barátjának és Mária-nak hősies önfeláldozása megmentik őt. S most látja, hogy ez a szerény leány jobban megérdemli szerelmét, mint Lucilla — s boldogok lesznek. A Családi Regénytár egy nemcsak élvezetes, hanem valóban nemes irányú regénnyel gyarapodott, amelyet olvasóközönségünknek, de az ifjúsági könyvtáraknak is melegen ajánlunk. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könykiadóhivatalában Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. szám.

Pályázat.

— *A máréfaki* (Udvarhelym.) róm. kath. kántortanítói állásra az iskolaszék pályázatot hirdet.

Jövedelme: a) a hitközség pénztárából a kepe értéke 600—640 kor., b) tandíj 40 kor., c) bírtok jövedelme 40 kor., d) ájtatos alapból és tanítói alapból 45 kor., e) stola 50—60 kor., f) államsegély (fizetés kiegészítés) 150 kor. s arra jogosultnak korpótlék. Új háromszobás és nyári konyhával ellátott lakás, gazdasági épületek s veteményes kert. Kötelességei a kántori és tanítói teendők végzése, segéd-kántortanító esetleg harmadik tanító kiegészítésével. Személyes megjelenés és próba megkívántatik. Pályázni lehet július 17-ig.

Máréfalva, 1904. június hó 7-én.

György Lázár
isk. szék elnök.

Az erdélyi római katolikus státus igazgatótanácsától.

Sz. 984—1904.

Pályázati hirdetés.

Az erd. róm. kath. státus gimnáziumaihoz a következő állásokra pályázatot hirdetünk:

1. a brassói fögimnáziumhoz a természetrajz-földrajzi tanszékre;
2. a gyulafehérvári fögimnáziumhoz a természetrajz—földrajzi és magyar-latin tanszékre;
3. a székelyudvarhelyi fögimnáziumhoz a mennyiségtan-természettani tanszékre;
4. a gyulafehérvári és székelyudvarhelyi fögimnáziumokhoz a tornamesteri állásra, a mivel jár a délutáni játékok vezetése is.

A helyettes tanár fizetése 1600 korona; a rendes tanáré 2400 korona, 200 korona ötödéves korpótlék és 500 korona lakáspénz.

A tornamester fizetése a gyulafehérvári fögimn.-nál 1600 korona, lakáspénze 300 korona; a székelyudvarhelyinél fizetése 1600 korona, lakáspénze 350 korona.

Az életkort, vallást, családi állapotot, hadkötelezettségi viszonyt és netalan eddigi szolgálatot igazoló okmányokkal és tanári képesítő oklevéllel felszerelt folyamodványok f. évi július hó 4-ig Méltóságos és Főtisztelendő Gróf Majláth Gusztáv Károly dr. erdélyi püspök urhoz Gyulafehérvárra adandók be. Kolozsvárt, 1904. június 6-án.

az alelnök helyett:

Dorgó A.
ig. tanácsos.

Dr. Boeskor Mihály
h. titkár.

PÉNZ

4°-OS

törlesztéses kölcsönöket

nyújtunk budapesti és külföldi elsőrangú pénzintézetektől a földbirtok és ingatlan $\frac{3}{4}$ értékeig I. és II. helyre 15—65 évig terjedő időtartamra.

Személyhitelt! papoknak, katonatiszteknek, állami- és magánhivatalnokoknak, kereskedőknek és iparosoknak kezes és kezes nélkül 1—15 évig terjedő időre gyorsan és discretén.

BANK- ÉS MAGÁNADÓSSÁGOK CONVERTÁLÁSA.

MELLER LAJOS és TÁRSAI bankbizomány BUDAPEST, VI., DAVID-UTCZA 15. ● (Törvényszékiileg bejegyzett cég.) ● (Válasz belyeg.)

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (bár kuszó természetű) mert nagyjából ha meg-nő is, termet nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. — hol lugasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőeres idején a legkínzóbb muskataly és más edes szőlőkkel.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatú katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki czímot egy le velezórlapon tudatja. Czím: Ermeleki első szőlőoltványtelep Nagy-Kagya, Székelyhid, u. p.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatú katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki czímot egy le velezórlapon tudatja. Czím: Ermeleki első szőlőoltványtelep Nagy-Kagya, Székelyhid, u. p.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kerjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad, Hattuyi gyógyszerter által Majna Frankfurt.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képje, szobra, fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más eszköze van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közkézen.

Hirdetések jutányos árban felvételnek e lap kiadóhivatalában.

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztí- orvos-féle

FÜLÖLAJ

gyógyít időszakos süketiséget, fulfajást, ful- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a

Dr. ROTCSHNEK EMIL
gyógyszertárában. DEBRECZEN.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapított 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve

Ajánljuk kitünő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnyvel is bírnak, hogy a **templom nedvességé** nines befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzletünkben 450-nél több **uj orgona** mű került ki.

Raktaron kitünő hangú **harmoniumok** minden **nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindenemű **javitásokat, hangolásokat** és **átépítéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első orszá-
gos műfes-
teszeti és
iparműve-
szeti intézet.
Alapított
1887-ben

Olajba oltárkép

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprímás úr ő emenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetiek Tiszti gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császska Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és mímárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón. Szegényebb egyházaknak 25% engedmény!** **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök becsé van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nász-, nev- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándékol szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok,
aranyozott szellel

magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—